

บทคัดย่อ

องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นองค์การสำคัญยิ่งในการพัฒนาขับเคลื่อนสังคมไทย เพื่อก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน หลักธรรมาภิบาล (Good governance) ซึ่งคำนึงถึง ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหาร และการมีส่วนร่วมของประชาชนมักถูกใช้เป็นกรอบในการบริหารราชการ ผลการดำเนินงานของอปท. ถูกพิจารณาจากแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง (Theory of change) การศึกษานี้เน้นการวิเคราะห์ 3 อปท. หลักในจังหวัดขอนแก่น ประกอบด้วย ทต.โนนทอง อำเภอหนองเรือ ทต. บ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด และ อบต. โนนทอง อำเภอแวงใหญ่ (จากทั้งหมด 39 อปท. ในโครงการใหญ่) ส่วนแรกเพื่อพิจารณาถึงประสิทธิภาพในการดำเนินงานของอปท. ดัชนีสุขภาพซึ่งใช้วัดผลการดำเนินงานหลักของอปท. ทั้ง 10 ด้านถูกนำมาพิจารณา ต่อจากนั้นเป็นการวัดประสิทธิภาพเฉพาะด้านการบริหารจัดการขยะของอปท. ซึ่งเป็นกรณีตัวอย่างจากอปท. 19 แห่ง โดยวิธี Data Envelopment Analysis (DEA) มากกว่านั้นเพื่อแสดงถึงเสียงสะท้อนในการบริหารงานของอปท. จากประชาชนในพื้นที่ การวัดระดับความพึงพอใจในการบริหารงานของอปท. และการให้ความสำคัญของงานตามภารกิจหลัก ทั้ง 10 ด้านจากประชาชนในชุมชนถูกวิเคราะห์ สุดท้ายเป็นการนำเสนอตัวอย่างการวิเคราะห์ความคุ้มค่าของโครงการที่ดำเนินการโดยอปท. ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงของสังคมในระยะกลาง โดยใช้โครงการชุมชนปลอดขยะในเขตเทศบาลตำบลบ้านแฮด อำเภอบ้านแฮด จังหวัดขอนแก่นเป็นกรณีตัวอย่าง และพิจารณาตามแนวคิดการประเมินผลตอบแทนทางสังคมจากการลงทุน (SROI)

ผลการศึกษาพบว่า ทต. โนนทองมีความโดดเด่นมากในงานด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ การส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ และความปลอดภัยในชุมชน ทต. บ้านแฮดมีความโดดเด่นในงานด้านสาธารณสุข การศึกษา ความปลอดภัยในชุมชน และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะที่อบต. โนนทองซึ่งเป็นชุมชนการเกษตรกรในชนบทไม่มีภารกิจที่โดดเด่นมากนักเมื่อเทียบกับอปท. อื่นทั้ง 39 รายการรับฟังความเห็นจากประชาชนในการให้คะแนนความสำคัญและคะแนนความพึงพอใจต่องานด้านต่าง ๆ ของอปท. ซึ่งชี้ให้เห็นว่าทต. บ้านแฮดและที่ทต. โนนทอง อำเภอหนองเรือสามารถจัดสรรทรัพยากรให้ตรงตามความต้องการของคนในชุมชนได้ดีมาก ส่วนอบต. โนนทอง อำเภอแวงใหญ่ ถึงแม้จะไม่มีโดดเด่นในงานด้านต่าง ๆ แต่สามารถทำได้ดีเช่นกัน ผลการการวิเคราะห์ประสิทธิภาพในการบริการจัดเก็บขยะพบว่า อปท. 10 รายจากจำนวนทั้งสิ้น 19 รายเท่านั้นที่มีประสิทธิภาพอปท. ที่ไม่มีประสิทธิภาพควรเพิ่มปริมาณขยะที่จัดเก็บและเร่งพิจารณาเพิ่มความสามารถในการจัดเก็บรายได้ค่ากำจัดขยะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สุดท้ายโครงการชุมชนปลอดขยะซึ่งครอบคลุมพื้นที่หมู่ 4 บ้านคำไฮ เทศบาลตำบลบ้านแฮด มีความคุ้มค่าในการลงทุน ณ ระดับอัตราคิดลดที่ร้อยละ 5 เงินลงทุน 1 บาทสามารถสร้างผลได้ถึง 11.22 บาท แต่เมื่อพิจารณาเฉพาะผลได้หลักที่เป็นตัวเงินพบว่าโครงการนี้ไม่มีความคุ้มค่า ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าโครงการที่เน้นการสร้างรายได้ มีสุข ของคนในชุมชนมากกว่าการสร้างรายได้ที่เป็นตัวเงินควรใช้แนวคิด SROI ในการวิเคราะห์ประกอบเพื่อพิจารณาถึงความคุ้มค่าในลงทุนด้วยเสมอ

Abstract

Local administrative organizations (LAOs) are the most important segments to sustainably develop life quality in Thai society. The concept of Good governance, considered to efficiency and effectiveness in administration and public participation, is often used as a framework for public administration. Performance of LAOs was investigated by the theory of change. This study focuses on 3 LAOs in Khon Kaen province (39 LAOs in the whole projects), including Nonthong municipality, Amphoe Nongruea, Banhad municipality, Amphoe Banhad and Nonthong sub-district administrative organizations (SAO), Amphoe Waengyai. In the first part to consider the operational efficiency of LAOs, the organizational performance index, measuring the performance of local government in 10 aspects, were taken into account. Subsequently, the specific performance of waste management was studied from 19 LAOs based on the concept of Data Envelopment Analysis (DEA). Moreover, to reflect the LAOs' administration from local people, the measurement of people's satisfaction and placing importance in the LAOs' 10 main missions was analyzed. Lastly, it provides an example of calculating Social Return on Investment (SROI) of the projects, implemented by local governments, and creating social change in the medium term by using the zero waste project in Banhad municipality as a case study.

The study found that Nonthong municipality was outstanding in the mission of natural resource management, promotion of organic agriculture, and community safety. Banhad municipality was prominent in the issue of public health, education, community safety and natural resource management. While, Nonthong SAO, a rural agricultural community, had no any outstanding mission compared to the 39 others. The public hearing of placing importance and satisfaction for the LAOs' administration pointed out that Banhad and Nonthong municipality could well allocate resources to meet the community's expectation. For Nonthong SAO in Waengyai, even if it had not outstanding in any missions, but could do very well as the two municipalities. The results of efficiency in waste management showed that 10 out of 19 LAOs were effectiveness. The inefficient LAOs could increase the amount of collected wastes and emphasize in revenue-raising from waste collection fee. Finally, the zero waste project, covering Khamhai village in Banhad municipality, is a profitable investment at the discount rate of 5%. The investment of 1 baht can generate up to 11.22 baht. However, considering only the main monetary sources, the project is not acceptable. The results emphasized that the project, creating the well-being of people rather than monetary income, should always consider the SROI concept for making decision process.